

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเตรียมความพร้อมตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินภายนอกกรอบสอง ของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 การประกันคุณภาพการศึกษา ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. มาตรฐานการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา
 - 2.3 องค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานการศึกษา
 - 2.4 ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา
 - 2.5 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา
3. การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.2 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.4 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.6 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.7 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก
 - 3.8 มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. การประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 : 3) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 59) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนดให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่ยกมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

สมศักดิ์ อินทร์เวชญ์ (2540 : 1) ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจ หวังพอใจ ประทับใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

สมคิด พรหมจ้อย และศุภัททร์ ทิบุญย์ (2544 : 4) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อประกันว่าคุณภาพการศึกษาได้รับการรักษาไว้และส่งเสริมเพิ่มพูน การประกันคุณภาพการศึกษาจึงรวมถึงกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติ

ใด ๆ ที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้แล้วจะเกิดความมั่นใจว่า จะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ว่าสถานศึกษาสามารถที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้ (กรมวิชาการ . 2542 ก : 22)

1. รัฐกระจายอำนาจให้การกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ
 - 2.1 นักเรียนและผู้ปกครอง
 - 2.2 มาตรฐานที่กำหนด
 - 2.3 รับผิดชอบต่อจัดการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 ข : 3) ได้กำหนดถึงหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร และบุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การสร้างความมั่นใจ ความเชื่อถือในผลการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกำกับ ติดตามและตรวจสอบ อันจะนำไปสู่ความพึงพอใจผลของการจัดการศึกษาต่อไป

1.3 การประกันคุณภาพการศึกษา ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3. พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรา 47-51 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542 : 18-19) มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษารวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

จากสาระสำคัญข้างต้นสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลัก การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

2. มาตรฐานการศึกษา

2.1 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของ มาตรฐานการศึกษาว่า หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 3) มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 : 32-33) มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสิ่งนั้น แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตามจุดหมายของหลักสูตร

2. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยี ที่จำเป็นต้องมี ต้องใช้เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบ วิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องยึดหลักการ มีเอกภาพ มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชน ดังนั้นมาตรฐานการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนดำเนินงานและจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด หากไม่มีมาตรฐานการศึกษา จะทำให้ไม่มีทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และยังใช้มาตรฐานการศึกษาในการประเมินผลคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานผลให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้นการมีมาตรฐานการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายในการสร้างเด็กไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ . 2542 : 41)

2.3 องค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานการศึกษา

อังรา วัฒนารงค์ (2539 : 9) ให้ทัศนะว่า องค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานการศึกษา คือ คุณภาพของอาจารย์ นักศึกษาสิ่งของและระบบการจัดการ ส่วน วรณี พจน์พัฒนาผล (2542 : 23) เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญของมาตรฐาน มีสาระสำคัญประกอบด้วย ดังนี้

1. มาตรฐาน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ซึ่งระบุถึงสภาพ ปัจจัย วิธีการดำเนินงาน หรือ สภาพผลผลิตที่มีคุณภาพและต้องการให้เกิดขึ้นทุกโรงเรียน
2. ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน
3. ระดับคุณภาพ ได้แก่ ประเด็นที่ใช้พิจารณาและตัดสินคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับ หมายถึง คุณภาพผลผลิต หรือกระบวนการที่มีผลน่าพอใจแตกต่างกัน ได้แก่ ระดับ 1 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ระดับ 2 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจค่อนข้างสูง และระดับ 3 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นสูง

วิจิตร ศรีธำณ (2518 : 73-74) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างมาตรฐานการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของสถาบัน
2. องค์การบริหารซึ่งครอบคลุมถึงสถาบันการจัดระบบบริหารบุคลากรและบริหารด้านต่าง ๆ
3. หลักสูตรการศึกษา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของสถาบัน การรับนักศึกษา ปริมาณนักศึกษา ลักษณะของหลักสูตรและประสิทธิภาพของการสอน
4. ทรัพยากรและการเงิน รวมถึงระบบการจัดการด้านการเงิน งบประมาณ ค่าใช้จ่าย รายได้ และการระดมทรัพยากรในอนาคต เพื่อประเมินความมั่นคงด้านการเงินและทรัพย์สินอันเป็นส่วนสำคัญ
5. คณาจารย์พิจารณาในแง่วุฒิ ประสบการณ์ เงินเดือนค่าจ้าง อัตราชั่วโมงการทำงาน สวัสดิการและสภาพการทำงานด้านอื่น ๆ เพื่อประเมินคุณภาพของอาจารย์
6. ห้องสมุดและบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ พิจารณาในแง่ของบริการและการใช้แหล่งวิทยาการเหล่านี้ ในการจัดการศึกษาของสถาบัน
7. บริการนักศึกษาทางด้านแนะแนว ปฐมนิเทศ การหางาน ทุนการศึกษา หอพักและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ
8. อาคารสถานที่ พิจารณาในแง่ความปลอดภัย การใช้และการบำรุงรักษา

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานการศึกษา ควรประกอบด้วย มาตรฐานตัวบ่งชี้ และ ระดับคุณภาพ ใช้ในการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา

2.4 ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2543 : 41) ได้รายงานถึงประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ชัดเจน และมีแนวดำเนินการในการควบคุมคุณภาพ กระบวนการทำงานที่เป็นมาตรฐาน
2. ใช้เป็นแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. ใช้เป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาช่วยให้สถานศึกษาเกิดระบบประกันคุณภาพการศึกษา
4. ช่วยให้สถานศึกษาเกิดระบบประกันคุณภาพการศึกษา

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนา กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.5 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

ตมศักดิ์ อินธุระเวชญ์ (2541 : 27-40) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาว่า มาตรฐานการศึกษามีหลายระดับ ได้แก่ มาตรฐานระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน มาตรฐานการศึกษาระดับโรงเรียนนั้นเกิดขึ้นจาก คณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน เมื่อโรงเรียนได้มีการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานของโรงเรียนแล้วก็สามารถที่จะกำหนดมาตรฐานขึ้นใหม่ โดยการกำหนดให้สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนสามารถที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานระดับชาติได้ สำหรับโรงเรียนที่คณะกรรมการโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีปัจจัยที่ดี มีกระบวนการจัดการที่มีคุณภาพก็อาจตั้งมาตรฐานของโรงเรียนเท่ากับมาตรฐานระดับชาติ และพัฒนาต่อไปให้ถึงมาตรฐานสากล

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อเตรียมการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

3. การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก (2546 : 3) รายงานว่า การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

3.2 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก (2546 : 3-4) ได้กำหนดถึงหลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินใจ การจับผิด หรือการให้คะแนนให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษองชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน
4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับและควบคุม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก (2546 : 4) ได้รายงานถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น และจุดด้อยของสถานศึกษา เจาะลึกของความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา
3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ และประกันคุณภาพ ภายในอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3.4 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก (2546 : 4 - 5) ได้รายงานว่า การประเมินคุณภาพภายนอก มีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
3. สถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น มีข้อมูลที่จะช่วยตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย มีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก (2546 : 55 - 58) ได้รายงานถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการบริหารจัดการรวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นระบบครบวงจร (PDCA) โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานแล้วรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อชี้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีแนวคิดบนพื้นฐานของการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่กำหนด โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบายรวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับบริการ ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษานั้นๆ โดยใช้การรายงานตามความจริงให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

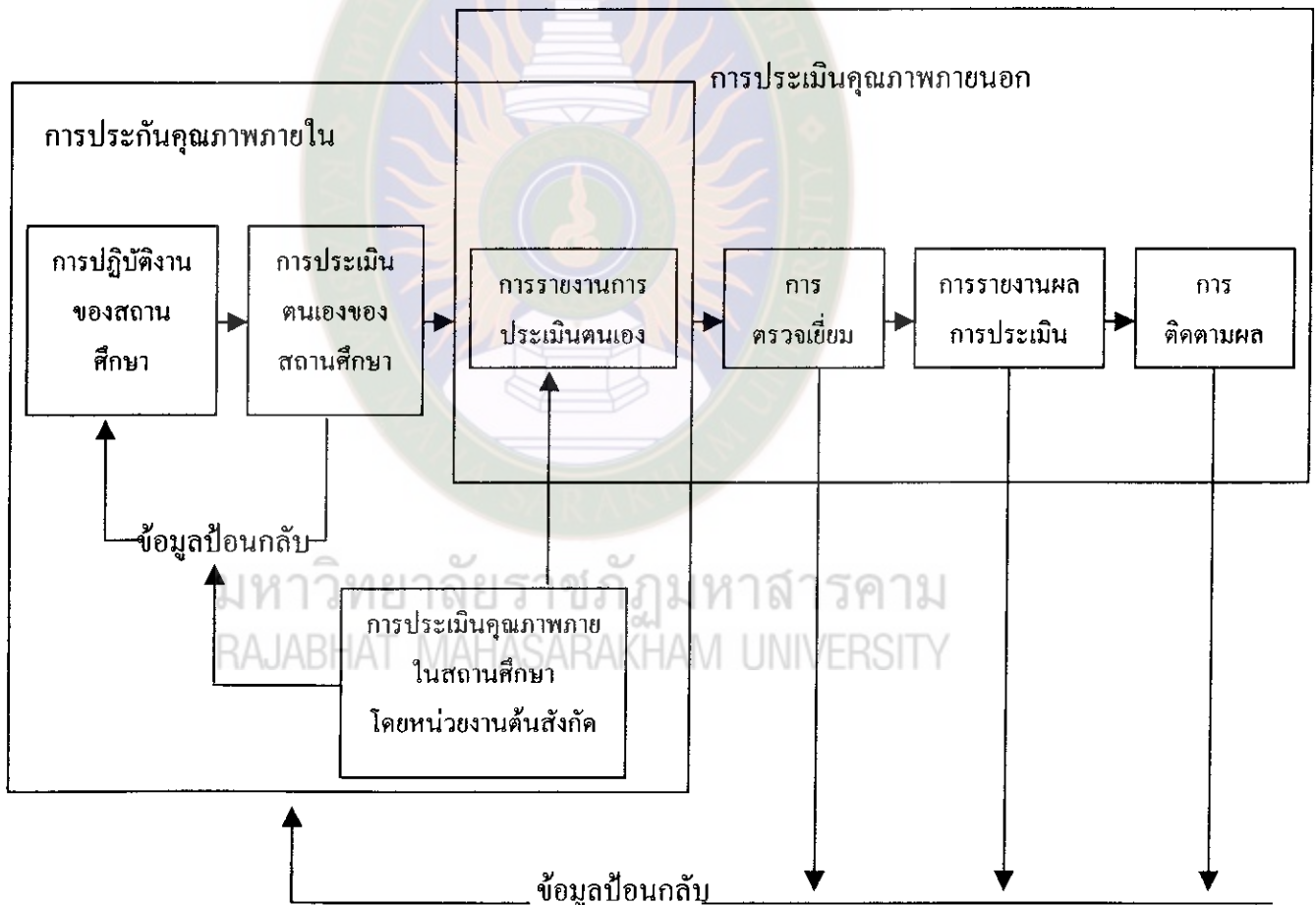
กรอบการประเมินคุณภาพภายนอก จะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกกรอบแรกมี 14 มาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร

การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาใดก็ได้ตามความเหมาะสม และบริบทของสถานศึกษา แต่ควรมีส่วนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินภายนอก ซึ่งพัฒนาตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติรวมอยู่ด้วย

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถาน

ศึกษา จะต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอก ได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนการตรวจสอบเยี่ยมสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน และเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพภายในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 57)

จากแผนภาพ แสดงให้เห็นว่าเมื่อสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และจัดทำรายงานการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี (Self-Assessment Report หรือ เรียกว่า SAR) รายงานดังกล่าวจะเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พีระ รัตนวิจิตรและคณะ (2544 : 8) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินการประเมินภายนอกว่า ผู้ประเมินคือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ซึ่งการประเมินภายนอกนั้นสถานศึกษาทุกแห่งต้องรับการประเมินภายนอกครั้งแรกภายในหกปีนับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใช้บังคับ และต้องรับการประเมินภายนอกหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินภายนอกครั้งสุดท้าย ในการสร้างสภาพพร้อมที่จะรับการประเมิน สถานศึกษาจะต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมิน ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการเตรียมตัวของโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ที่มา : พีระ รัตนวิจิตรและคณะ (2544 : 8)

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะช่วยให้คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถวางแผนเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว การประเมินตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินตนเอง มิได้มีความหมายเฉพาะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการทุกด้าน ตามสภาพที่เป็นอยู่จริงของสถานศึกษา

ดังนั้นการประเมินตนเอง จึงเน้นการประเมินตามสภาพที่เป็นจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการบริการต่างๆ อย่างไรก็ตามถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมิน โดยมีความต่อเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอง จึงเป็นงานที่ยืนยันผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาเองว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

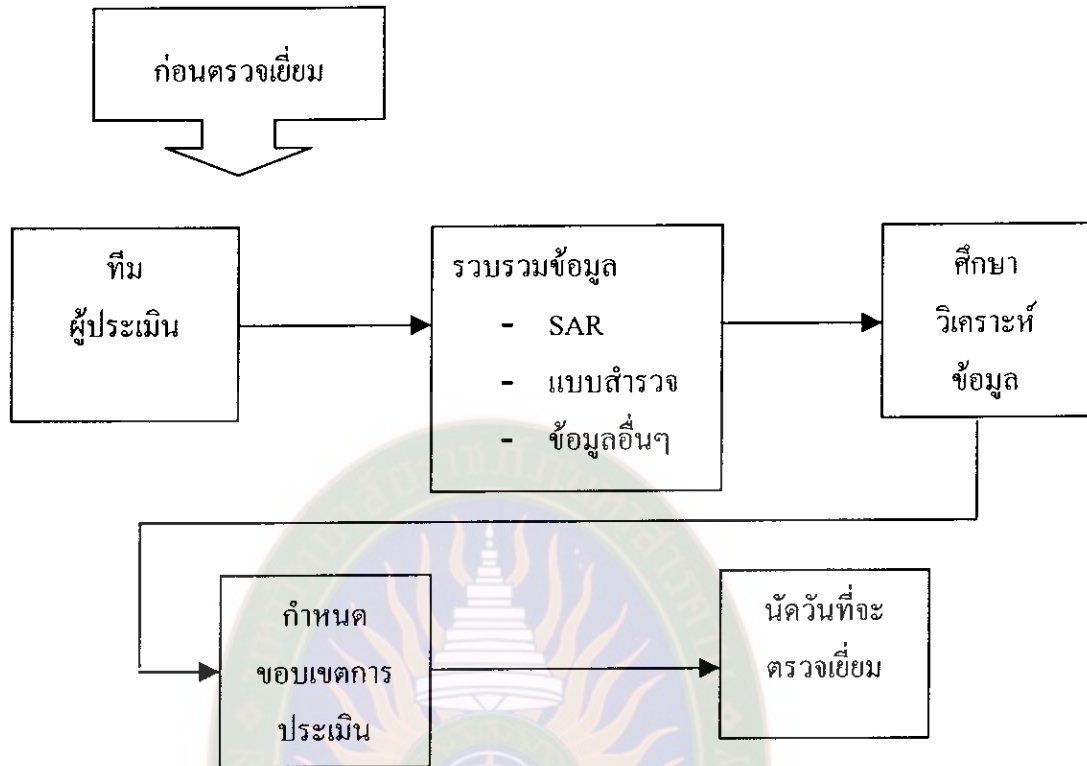
3.6 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 19-33) รายงานถึง
กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนการตรวจเยี่ยม
2. ระหว่างการตรวจเยี่ยม
3. หลังการตรวจเยี่ยม

3.6.1 ก่อนการตรวจเยี่ยม

กิจกรรมในขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยม เป็นกิจกรรมที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องดำเนินการเมื่อได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยต้องมีการประสานงานกับสถานศึกษา การวางแผนการตรวจเยี่ยม/แผนการประเมิน เตรียมความพร้อมก่อนการไปตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนกิจกรรมก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

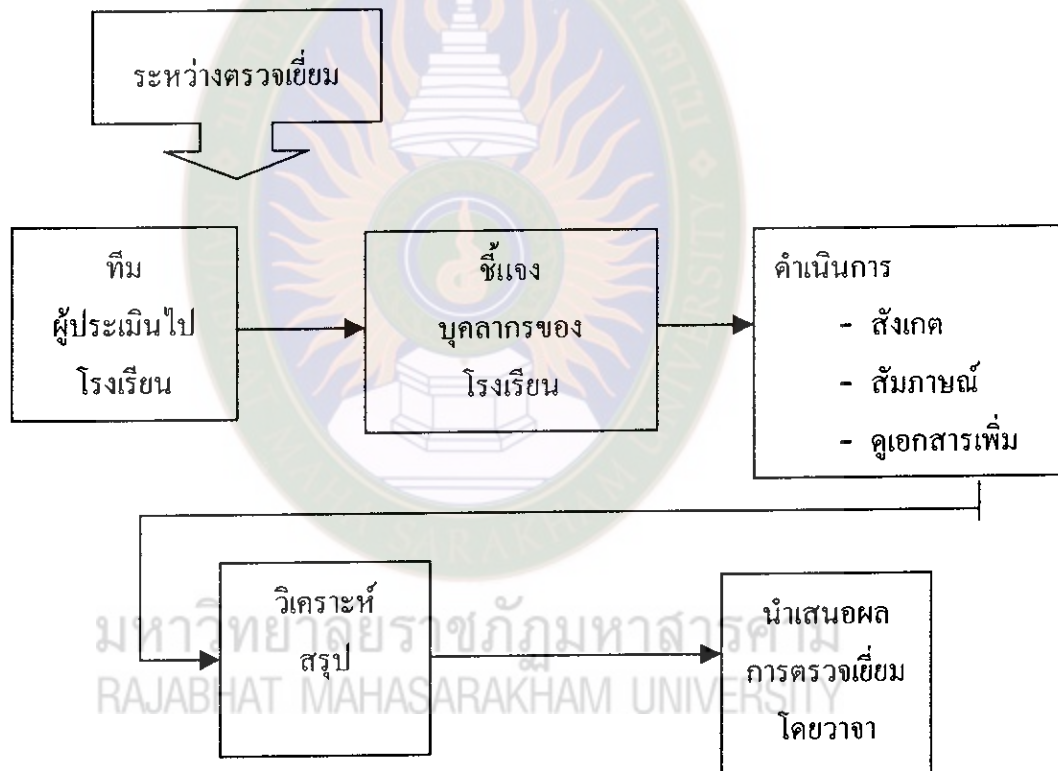
ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 20)

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมก่อนการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาวิเคราะห์รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา และเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	คณะผู้ประเมินภายนอก
2. กำหนดประเด็นและรายงานข้อมูลที่จะต้องตรวจสอบ รวบรวม และวิเคราะห์ระหว่างการตรวจเยี่ยม	คณะผู้ประเมินภายนอก
3. วางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมิน กำหนด ตารางตรวจเยี่ยมและกำหนดภาระความรับผิดชอบของผู้ประเมินภายนอกแต่ละคน	คณะผู้ประเมินภายนอก
4. นัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมและแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษา	ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอก

3.6.2 ระหว่างการตรวจเยี่ยม

ในระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งกำหนดเวลาประมาณ 3 วัน คณะผู้ประเมินภายนอก มีภารกิจในการพิจารณาทบทวนข้อมูลในรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงเพียงใด เพื่อยืนยันผลตามรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ยังไม่มีหลักฐานข้อมูลหรือยังไม่ชัดเจนพอวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลคุณภาพการศึกษาแต่ละมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดและสรุปจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนกิจกรรมระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

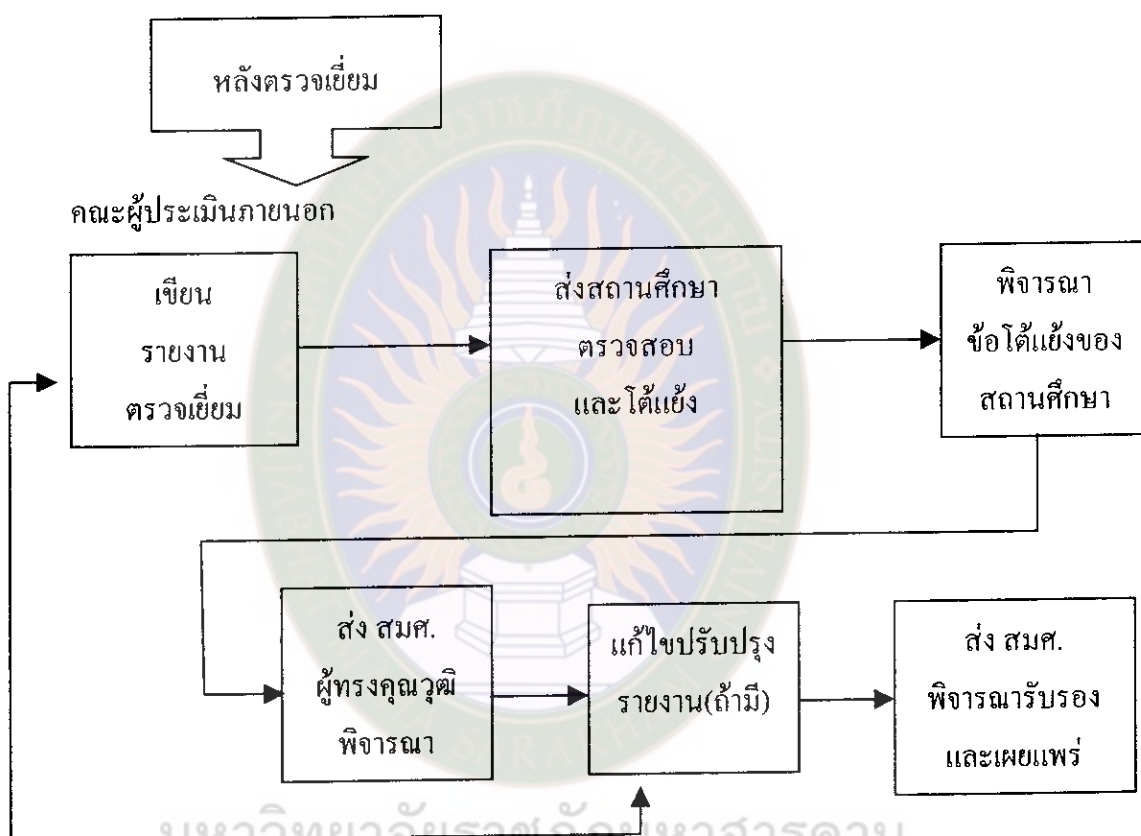
ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 24)

ตารางที่ 2 แสดงกิจกรรมระหว่างการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
<p>1.ชี้แจงกับบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคย และเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพ ภายนอก</p>	<p>ผู้ประสานงานของ คณะผู้ประเมินภายนอก</p>
<p>2. รวบรวมข้อมูลหลักฐานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น</p> <p>2.1 สังเกตกระบวนการปฏิบัติงาน กิจกรรมการเรียนการสอน ในและนอกห้องเรียน</p> <p>2.2 สัมภาษณ์ พูดคุยกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง บุคลากร อื่นๆ ผู้แทนชุมชน ศิษย์เก่า กรรมการสถานศึกษา และอื่นๆ</p> <p>2.3 ตรวจสอบกิจกรรม หลักฐาน ข้อมูลทุกด้านตามมาตรฐาน การศึกษา</p>	<p>คณะผู้ประเมินภายนอก</p>
<p>3. วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผล และสรุปข้อค้นพบ</p>	<p>คณะผู้ประเมินภายนอก</p>
<p>4. นำเสนอผลการประเมิน โดยวาจาและอภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง</p>	<p>คณะผู้ประเมินภายนอก</p>

3.6.3 หลังการตรวจเยี่ยม

เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่งให้สถานศึกษาตรวจสอบและทักท้วง หลังจากนั้นนำเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนของกิจกรรมมีดังนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงขั้นตอนกิจกรรมหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 30)

ตารางที่ 3 แสดงกิจกรรมหลังการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา	คณะผู้ประเมินภายนอก
2. ส่งรายงานฯ ให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง	คณะผู้ประเมินภายนอก
3. พิจารณาข้อโต้แย้งของโรงเรียน	คณะผู้ประเมินภายนอก
4. ส่งรายงานฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณา และปรับแก้	คณะผู้ประเมินภายนอก
5. ส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ให้ สมศ.	ผู้ประสานงานของ คณะผู้ประเมินภายนอก
6. เผยแพร่รายงาน	สมศ.

3.7 เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา สำหรับการประเมินภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 59-73) ได้กำหนดถึง เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก ไว้ดังนี้

3.7.1 หลักของการประเมิน

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก มีหลักการดังต่อไปนี้

- 1.) ในรอบแรกของการประเมินภายนอก (พ.ศ. 2544-2548) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินภายนอกจะมีเพียงชุดเดียวสำหรับการประเมินสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกแห่ง ทุกสังกัด ทุกขนาด และทุกเขตพื้นที่
- 2.) การนำไปประเมินสถานศึกษาในรอบแรก จะเป็นการยืนยันสภาพการดำเนินงานตามข้อมูลหรือร่องรอยหลักฐานที่สถานศึกษาจัดเก็บด้วยวิธีการที่สถานศึกษากำหนดขึ้น และร่องรอยหรือข้อมูลที่ผู้ประเมินภายนอกเก็บเพิ่มเติม โดยจะไม่มี การตัดสินคุณภาพของสถานศึกษา ในลักษณะสรุปรวมว่าผ่านหรือไม่ผ่าน รับรองหรือไม่รับรอง แต่จะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาตามมาตรฐานแต่ละตัว โดยหลักการนี้ การประเมินสถานศึกษา จึงมิได้เน้นการเปรียบเทียบหรือแข่งขันกันระหว่างสถานศึกษา แต่เป็นการเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างมาตรฐานการศึกษาตนเองภายในสถานศึกษานั้นๆ

ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แก้ไขที่จุดควรพัฒนา และเสริมจุดเด่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

3.) การประเมินภายนอกจะเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์และเป็นกัลยาณมิตรมิใช่เป็นการจับผิดการดำเนินงานของหน่วยงานหรือผู้บริหาร ผลการประเมินภายนอกจะไปใช้เป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมหรือสนับสนุน การดำเนินงานของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานทั่วกัน มิได้มีเป้าหมายหลักเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาให้ทุนให้โทษแก่ผู้เกี่ยวข้อง

3.7.2 คุณสมบัติของเกณฑ์การประเมิน

เพื่อให้การประเมินคุณภาพสถานศึกษามีมาตรฐานเดียวกัน การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกที่นำมาเสนอในเอกสารฉบับนี้ จึงพยายามจัดทำขึ้นเพื่อให้คุณสมบัติดังนี้

- 1.) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็น ปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็นรูปธรรม ไม่ว่าผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน
- 2.) เป็นการประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา
- 3.) เป็นการประเมินที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเก็บข้อมูลการตีความหมายของข้อมูล และผลการตัดสินใจประเมิน
- 4.) เป็นการประเมินที่พยายามให้มีหลักการที่ง่ายต่อการจดจำ หลักการที่ใช้ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินจึงมีเพียงหลักการเดียวที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินได้ครอบคลุมเกือบทุกมาตรฐาน มิใช่การจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ใดตัวบ่งชี้หนึ่งโดยเฉพาะ
- 5.) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริษัท ที่ตั้ง สังกัด และขนาด
- 6.) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินงานของตนเอง
- 7.) เป็นเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา สามารถชี้ถึงจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3.7.3 การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษา

เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเพิ่งเริ่มมีการดำเนินการเป็นครั้งแรกในประเทศไทยทำให้อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นในช่วงที่ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน และในช่วงที่ระบบการประเมินภายนอกยังอยู่ระหว่างการพัฒนาการกำหนดระดับคุณภาพการศึกษา จึงเป็นไปอย่างกว้างๆ ก่อน เพื่อมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินมากเกินไป ระดับที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพจึงกำหนดเพียง 3 ระดับ ในอนาคตหากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษามีระบบฐานข้อมูลที่ดีพอ ก็มีความเป็นไปได้ที่จะมีการปรับปรุงระดับคุณภาพหรือ เกณฑ์การประเมินให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น ระดับคุณภาพทั้ง 3 ระดับ มีความหมายดังนี้ คือ

- 1) ระดับ 3 คือ ดี
- 2) ระดับ 2 คือ พอใช้
- 3) ระดับ 1 คือ ควรปรับปรุง

3.7.4 มิติที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพและเกณฑ์การตัดสิน

การประเมินคุณภาพภายนอกเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้น การจัดระดับคุณภาพของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของการปฏิบัติงาน สถานศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานดีมีกระบวนการพัฒนา สถานศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความทุ่มเท พยายามอย่างสูง ควรได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในระดับดี ในทางตรงข้ามสถานศึกษาใดที่มีบุคลากรมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหรือมองเห็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไขสถานศึกษานั้น ก็ควรต้องได้รับการประเมินคุณภาพในระดับที่ต้องปรับปรุง แก้ไขด้วยพื้นฐานแนวความคิดใหม่ มิติที่ใช้ในการจัดคุณภาพจึงจำแนกออกเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1.) ความตระหนักถึงความสำคัญ (awareness) ของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานความเข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และมีจิตใจที่อยากพัฒนาให้ดีขึ้น
- 2.) ความพยายาม (attempt) มีร่องรอยและหลักฐานความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดีขึ้น
- 3.) การบรรลุผลตามเกณฑ์ เกิดสัมฤทธิ์ผล (achievement) ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

มิติดังกล่าวข้างต้นทั้ง 3 มิตี จะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของสถานศึกษา โดยเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติงานในแต่ละระดับมีลักษณะดังต่อไปนี้

ระดับ 3 (ดี)	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพและในระดับดี (achievement ได้ตามเกณฑ์ระดับดี)
ระดับ 2 (พอใช้)	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพระดับพอใช้ หรือได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีร่องรอยความพยายาม (achievement ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่ไม่ถึงระดับดี หรือ achievement ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt และ awareness)
ระดับ 1 (ควรปรับปรุง)	ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (achievement) ไม่ผ่านเกณฑ์และไม่มีร่องรอยของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยของ awareness

3.7.5 แนวคิดการตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ (achievement) ของการดำเนินงาน

หัวใจสำคัญของการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ที่เกณฑ์ การตัดสินสัมฤทธิ์ผลการดำเนินงาน ในการประเมินมาตรฐานต่างๆ ทั้ง 14 มาตรฐาน พบว่า ลักษณะของมาตรฐานสามารถจัดเป็นกลุ่มๆ ได้ 2 ประเภท คือ มาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของบุคคล และมาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของกระบวนการดำเนินงาน เกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นสำหรับประเมินมาตรฐานต่างๆ กำหนดดังนี้

1.) คุณภาพของบุคคล

มิตีที่ใช้ในการกำหนดระดับของสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคคล มี 3 มิตี ได้แก่ คุณภาพ และปริมาณ โดยบุคคลที่ถูกประเมิน ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้บริหาร บุคคลเหล่านี้ ต้องมีลักษณะหรือคุณภาพตามตัวบ่งชี้ในระดับดี (ผลการประเมินเทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4 จากระบบการให้เกรด 4 ระดับ หรือมีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด จำนวน 8 รายการขึ้นไปจาก 10 รายการ (ได้คะแนน 80% - 100%) จากนั้นจะมีการกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษาตามปริมาณของบุคคลที่มีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของกลุ่มบุคคลต่างๆ มีดังนี้

1.1) คุณภาพของผู้เรียน

สถานศึกษาที่มีนักเรียนคุณภาพระดับดีในปริมาณมากถือว่าสถานศึกษานั้นมีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้น มาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของผู้เรียนที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าน้อยกว่า 50 % ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 2 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าระหว่าง 50 % - 74 % ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าตั้งแต่ 75 % ขึ้นไป ของนักเรียนทั้งหมด

1.2) คุณภาพของครู

สถานศึกษาที่มีครูที่มีคุณภาพระดับดีในปริมาณมาก ถือว่าสถานศึกษามีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้นมาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของครูที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าน้อยกว่า 50 % ของครูทั้งหมด

ระดับ 2 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าระหว่าง 50 % - 74 % ของครูทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าตั้งแต่ 75% ขึ้นไปของครูทั้งหมด

1.3) คุณภาพของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่ผู้บริหารมีคุณสมบัติ/ลักษณะตามตัวบ่งชี้อยู่ในระดับดี (เทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4) หรือมีคุณสมบัติที่ดีจำนวน 8 ข้อรายการจากจำนวนข้อที่ประเมิน 10 ข้อ (80% - 100 %) ถือว่าสถานศึกษานั้นมีผู้บริหารที่ดีตามมาตรฐานนั้น และหากผู้บริหารสามารถบริหารงานมีปัจจัยในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ก็จะถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี

2.) คุณภาพของกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารงานให้เกิดกระบวนการตามที่พึงประสงค์ ถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินมีดังต่อไปนี้

2.1) การทำให้เกิดกระบวนการที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาถือว่ามึระดับคุณภาพดี

2.2) กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น สถานศึกษาเป็นการดำเนินงานแบบทั้งโรงเรียน (Schoolwide) ซึ่งมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความสามารถในการบริหารงานให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม (2) การบริหารให้เกิดความต่อเนื่อง/ความยั่งยืนของการดำเนินงาน (3) การบริหารให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับครู

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของครูไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	1. Achievement ของครูไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือ 2. Achievement ของครูไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	Achievement ของครูผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 5 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	1. Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือ 2. Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	Achievement ของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 6 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	1. Achievement ของผู้บริหารผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือ 2. Achievement ของผู้บริหารไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt และ awareness	Achievement ของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 7 การประเมินความสามารถของผู้บริหารในการบริหารให้เกิดปัจจัยตามเกณฑ์

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของปัจจัยไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	1. Achievement ของปัจจัยผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือ 2. Achievement ของปัจจัยไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt และ awareness	Achievement ของปัจจัยผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 8 การประเมินความสามารถของผู้บริหารในการบริหารให้เกิดกระบวนการตามเกณฑ์

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของกระบวนการไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่มีกระบวนการดำเนินงานตามเกณฑ์ หรือมีน้อย) และไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐานของ awareness	1. Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือ 2. Achievement ของผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt และ awareness	Achievement ของกระบวนการผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และมีลักษณะการปฏิบัติงานที่เป็นแบบทั้งโรงเรียน (schoolwide)

3.7.6 กระบวนการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลของผู้ประเมินภายนอกต้องเน้นการตรวจสอบ หรือหาร่องรอย หลักฐาน 3 ประเภท ได้แก่ (1) ร่องรอยเกี่ยวกับความตระหนักในการพัฒนาสถานศึกษาของ บุคลากรในสถานศึกษา (2) ร่องรอยการพัฒนาหรือการดำเนินงานของสถานศึกษา และ (3) ร่องรอยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของสถานศึกษา

1.) การประเมินความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา(awareness)

1.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับความตระหนักของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพหรือสภาพ ปัญหาต่างๆ

1.2) ผู้ประเมินภายนอกยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักถึงความ สำคัญของบุคลากรในสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน ซึ่งรวบรวมได้จากข้อ 1.1 เพื่อสรุป เป็นระดับคุณภาพของความตระหนักถึงความสำคัญ (awareness)

2.) การประเมินความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน (attempt)

2.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับกิจกรรม/กระบวนการ/โครงการต่างๆ ที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน บุคลากร สถาน ศึกษา

2.2) ผู้ประเมินภายนอกยืนยัน attempt ของสถานศึกษาจากข้อมูล ร่อง รอย หลักฐาน ที่ได้จากข้อ 2.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความพยายามในการดำเนินงาน (attempt)

3.) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐาน (achievement)

3.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน วิธีการที่ สถานศึกษาใช้ในการประเมินคุณภาพ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของวิธีการประเมินของสถานศึกษา และยืนยันผลการประเมินของสถานศึกษา

3.2) ผู้ประเมินภายนอกเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับคุณภาพของ การจัดการศึกษาในมาตรฐานต่างๆ ด้วยวิธีการของผู้ประเมินภายนอก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางอ้อม เป็นต้น

3.3) ยืนยันผลการประเมินจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน จากข้อ 3.1 และ 3.2 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของผู้เรียน (achievement)

3.8 มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 15 - 30) ได้กำหนด

มาตรฐานการศึกษาที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพการศึกษภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัย 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน (มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนร่วม
- 1.4 ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
- 2.2 รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- 2.3 มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 2.4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
- 2.5 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 3.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
- 3.2 ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 3.3 ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 4.1 สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
- 4.2 สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูกต้อง-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
- 4.3 มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 5.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์)
- 5.2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 6.1 มีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และเรียนจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล
- 6.2 รักการอ่าน และสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
- 6.3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 7.1 รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 7.2 มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่น และนำมาใช้ได้
- 7.3 ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 8.1 รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง

8.2 เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

8.3 รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

8.4 สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

9.1 สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมีประสิทธิภาพ

9.2 ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง

9.3 สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น)

9.4 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

10.1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

10.2 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

10.3 ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป

10.4 รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเอง ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

11.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

11.2 ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 1 ตัวบ่งชี้ คือ

12.1 มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ (6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงาน อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ คือ

13.1 มีการจัดองค์กร / โครงสร้างการบริหาร ชัดเจน

13.2 มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 13.3 มีการปฏิบัติตามแผน
- 13.4 มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
- 13.5 มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน
- 13.6 มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
- 13.7 มีการนำข้อมูลและผลการประเมิน ไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 14.1 ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
- 14.2 มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
- 14.3 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 14.4 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 15.1 จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย
- 15.2 จัดระบบป้องกันให้ปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรมและอบายมุข
- 15.3 จัดระบบสาธารณสุขโรคที่ดี
- 15.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครู และบุคลากรอย่างเพียงพอและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครูตามความจำเป็นและเหมาะสม อย่างสม่ำเสมอ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 16.1 จัดครูเข้าสอนตรงตามสาขาวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ความสามารถ
- 16.2 ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้สอนหรือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง
- 16.3 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 17.1 มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

- 17.2 มีการจัดแนวการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของ
ผู้เรียน/ท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ให้สามารถ
เชื่อมโยงแก้ปัญหาท้องถิ่นได้ และนำไปปฏิบัติได้จริง

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ มี 9 ตัวบ่งชี้ คือ

- 18.1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ
ของผู้เรียน
- 18.2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์
- 18.3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้
แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 18.4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้
ในการจัดการเรียนการสอน
- 18.5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
- 18.6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพ
อย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
- 18.7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ
ความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
- 18.8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
- 18.9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้น
ในการไปเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มาตรฐานด้านปัจจัย (มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 19.1 ผู้บริหารอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 19.2 ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์
- 19.3 ผู้บริหารมีการครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
สิ่งเสพติด

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 20.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
- 20.2 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
- 20.3 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญูณความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 21.1 ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน
- 21.2 ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 21.3 ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
- 21.4 ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ บุคลิกภาพ
- 21.5 ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 22.1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา
- 22.2 ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 22.3 ครูมีความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มี 3 ตัวบ่งชี้

- 23.1 ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน
- 23.2 ครูมีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
- 23.3 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขสถานการณ์ได้

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 24.1 ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญ ตรงกับงานที่ปฏิบัติ
- 24.2 มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 25.1 มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้อง กับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
- 25.2 มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 26 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ มี 1 ตัวบ่งชี้ คือ

- 26.1 มีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 27 ชุมชน/ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการ ศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 27.1 ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน และเป็นแบบอย่างที่ดี
- 27.2 ชุมชน/ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของการศึกษาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จิรศักดิ์ จันทร์ช่วงโชติ (2538 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 การวิจัย ครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน มัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยพบว่า การ ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนสามัญศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 รวมทุกด้านอยู่ในเกณฑ์มาก และเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ มากเช่นเดียวกัน และยังมีด้านที่ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านโรง เรียนกับชุมชน

จรัส นองมาก (2538 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชน : แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมบทบาทการแบ่งเบาภาระของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการพัฒนาโรงเรียน ให้เป็นที่มั่นใจของผู้ปกครองที่รับบริการ และรัฐบาลที่ให้

การสนับสนุนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นต้องดำเนินการในลักษณะของการรับรองมาตรฐานคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวสาคสสนับสนุนได้อย่างแท้จริงจึงนั้น ต้องดำเนินการใน ลักษณะของการรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวสาคล

ประวิทย์ เวียงเงิน (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดต่างกัน มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 รวมทุกมาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

อำนาจ อยู่คำ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีการผล การดำเนินงานผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 46.64 โรงเรียนส่วนมากจะผ่านเกณฑ์งานด้านความ สัมพันธ์กับชุมชน งานธุรการและการเงิน และงานด้านกิจการนักเรียน แต่มีโรงเรียนจำนวน ประมาณ 66.79 ที่ผ่านเกณฑ์งานวิชาการ ปัญหาสำคัญของโรงเรียนเหล่านี้ คือ การขาดแคลน งบประมาณ ส่วนปัญหาด้านการบริหารบุคคล และงานวัสดุจะมีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

ประจวบ บอกตันเทียะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพ ปัจจุบันการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม โรง เรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีสภาพการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้าน โดยไม่พบความแตกต่างในการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละขนาดอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ และมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 อยู่ใน ระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในรายด้านมีเฉพาะด้านงานธุรการและ การเงินที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พัฒนาพงษ์ ทักษะวิริยะพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษายู่ในระดับมาก ซึ่งได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร และงานวิชาการ

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษายู่ในระดับน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานบุคลากร ส่วนงานวิชาการและงานอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการ ประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนในภาพรวมระดับประเทศ โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.42 ได้ระดับคุณภาพในเกณฑ์พอใจ (ได้ระดับ 2) และมีโรงเรียนได้มาตรฐานทั้งสิ้น 1,588 โรงเรียน สืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ การที่เงื่อนไขการผ่านเกณฑ์มาตรฐานนั้น ก่อนข้างสูง กล่าวคือ โรงเรียนที่ได้มาตรฐานจะต้องได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าระดับ 3 ในตัวบ่งชี้ ทุกมาตรฐาน ภารกิจใน 6 งานหลักของโรงเรียนที่ผ่านมาตรฐานมากที่สุด คือ งานกิจการนักเรียน ส่วนงานวิชาการผ่านมาตรฐานน้อยที่สุดถ้าพิจารณาตามประเภทของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนผ่าน เกณฑ์มาตรฐานในแต่ละงานในอัตราที่ใกล้เคียงกัน และถ้าพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา จะผ่านมาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุด ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านมาตรฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด เมื่อ พิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาด 7 ผ่านมาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดอื่นเป็นสัดส่วนลงมาตามลำดับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านมาตรฐานมากที่สุดในโรงเรียนขนาด 5 ระดับการศึกษาที่โรงเรียนผ่านมาตรฐาน มากที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถม ศึกษา ตามลำดับ

2. ผลการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมพัฒนางานตามความต้องการ และ จำเป็นของโรงเรียนตามลำดับความสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ 1) การให้ความรู้แก่บุคลากรเรื่อง

หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน 2) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก่อน
ประถมศึกษา และจัดให้มีเครื่องเล่นสนามครบตามเกณฑ์ 3) การให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรตาม
ความต้องการของท้องถิ่น 4) การจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรสื่อทุก
กลุ่มประสบการณ์ ที่ครูไม่สามารถผลิตเองได้ 5) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียน
พัฒนาขึ้น

สมมาตร สุวรรณทวี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์
มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สงขลา พบว่า โดยส่วนรวมและรายด้าน และโรงเรียนทุกขนาด ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการ
ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง
และขนาดเล็ก มีปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานไม่แตกต่างกัน

เพ็ญฟ้า กัลยาศิริ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานด้านการเรียน
การสอนของครู โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน
ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนมากกว่าครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่ำ
กว่าปริญญาตรี ส่วนครูโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน ปฏิบัติงานด้าน
การเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูโรงเรียนระดับก่อน
ประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน
มากกว่าครูโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี

ณันท์ มินมณี (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครง
การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการรับรองมาตรฐานคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียน
ดำเนินตามโครงการการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานครทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านภารกิจโรงเรียน ด้านปรัชญาและแนวนโยบายของโรงเรียน
และดำเนินงาน ด้านงานการเรียนการสอน ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคลากร
ด้านการบริหารงานธุรการและการเงิน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่ ด้านการ
บริหารงานประสิทธิผลของโรงเรียน 2) ปัญหา ได้แก่ ขาดครูเฉพาะสาขาวิชาขาดแคลน ครูลาออก

ระหว่างเปิดภาคเรียน ขาดบุคลากรที่จะทำกรณีพิเศษ ขาดสถานที่ที่จัดกิจกรรมด้านกีฬาและการแนะแนว ห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าสำหรับครู และนักเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์จะบริการแก่ชุมชน และการเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่ครบถ้วน

เทอดศักดิ์ พรหมเหต (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับดี ในภาพรวมและรายด้านงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน
2. โรงเรียนประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีปัญหาในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนหลายประการ เช่น 1) ครูผู้สอนขาดหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติมในเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น 2) โรงเรียนไม่ได้จัดทำทะเบียนแหล่งความรู้ไว้เป็นระบบ และบุคคลภายนอกที่เชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษขาดทักษะในการถ่ายทอด 3) การจัดทำข้อมูลเด็กนักเรียนที่จะเข้าเรียนคลาดเคลื่อนและเด็กนักเรียนที่จะเข้าเรียนไม่มีชื่อในสำเนาทำเบียนบ้านแต่มีตัวตน 4) โรงเรียนบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด 5) บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนในการประเมินโครงการ/กิจกรรม 6) ขาดงบประมาณและแหล่งทุนทรัพย์ที่จะมาปรับปรุงและขยายอาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียน 7) ประชาชนหรือผู้ประกอบการในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ จึงมีส่วนน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
3. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา มีดังต่อไปนี้
 - 1) โรงเรียนควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นและความรู้ตามเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น 2) โรงเรียนควรจัดทำทะเบียนแหล่งความรู้ให้เป็นปัจจุบันและจัดทำโครงการ อบรมเสริมทักษะการสอนแก่วิทยากรบุคลากรภายนอก 3) โรงเรียนควรจัดทำสำมะโนนักเรียนทุกปีการศึกษา 4) รัฐควรจัดสรรบุคลากรให้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) โรงเรียนควรจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำและประเมินผล/โครงการและกิจกรรม 6) รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นและโรงเรียนควรจัดหาแหล่งทุนทรัพย์เพิ่มเติม 7) โรงเรียนควรเลือกวันเวลาและช่วงการจัดกิจกรรมของโรงเรียนให้เหมาะสม

ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2541 : บทคัดย่อ) ได้จัดทำรายงานการวิจัย การประเมินมาตรฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2540 สรุปการอภิปรายผล มีประเด็นที่น่าสนใจในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครพนม สรุปได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานโรงเรียนส่วนหนึ่งเป็นมาตรฐานด้านปัจจัย ซึ่งบางอย่างอยู่นอกเหนืออำนาจที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ด้วยตนเอง มีผลทำให้ยังไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้รายงานการวิจัยฉบับนี้ ยังตั้งข้อสังเกตว่ามาตรฐานการพัฒนางานวิชาการผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าค่านิยมของหน่วยงานเหนือขึ้นไปมักจะประเมินความสำเร็จของการจัดการศึกษาในด้านวัตถุมากเกินไป ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งงานพัฒนาด้านวัตถุนิยมมากกว่าด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาในยุคปัจจุบันให้ดีพอ เพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนดีพอนั้นทำให้บางครั้งละเลยหน้าที่หลัก มุ่งแต่ปฏิบัติหน้าที่รอง ทำให้การบริหารโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมายภารกิจหลักของโรงเรียนได้

ประจักษ์ เขาทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน และพบว่ามาตรฐานที่ 14 ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 12 ปี ส่วนผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน และพบว่า มาตรฐานที่ 5 มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับการปฏิบัติงานที่สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่

อมศรี หวังดี (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของครู โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ครูที่มีวุฒิต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

โดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน

กรมวิชาการ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาศึกษาสภาพของเด็กไทยสำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษา โดยจำแนกตามระดับชั้น เพศ ที่ตั้ง ขนาดโรงเรียน และสังกัดของโรงเรียน จาก คะแนนเต็ม 60 คะแนน พบว่า โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (เฉลี่ย 53.18) และรายทั้ง 3 ด้านมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง โดยเรียงค่าการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 53.85) รองลงมา คือ ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม (เฉลี่ย 53.78) และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ใน อนาคต (เฉลี่ย 51.19) ส่วนผลการเปรียบเทียบจำแนกตามตัวแปร พบว่า นักเรียนหญิงมีศักยภาพ สูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนในเมืองมีศักยภาพสูงกว่านักเรียนนอกเมือง นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีศักยภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และนักเรียนสังกัดสำนักงาน เอกชน และสังกัดเทศบาล มีศักยภาพสูงกว่านักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และนักเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ทำเนียบ มหาพรหม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า (1) โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม ทั้ง 3 ด้านอยู่ใน ระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต (2) การปฏิบัติ งานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกด้านและเรียง ลำดับ คือ ด้านบริหาร และการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร (3) เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้น ควรคำนึงถึงดังนี้ (3.1) ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้ดีขึ้นคุณภาพและ ประสิทธิภาพ (3.2) ผู้บริหารจัดการกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีความรักสามัคคีกัน รักใน เกียรติ และศักดิ์ศรี ความเป็นอาจารย์ มีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์การร่วมกัน (3.3) โรง เรียนจัดฝึกอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจง เกี่ยวกับแนวทางในกาปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกัน คุณภาพการศึกษา (3.4) โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้นัก เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง (3.5) โรงเรียนจัด ประชุมวางแผนงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

เนตร เตโช (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวม และครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการควบคุมคุณภาพนักเรียน การสอนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก แต่ครูในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีการควบคุมคุณภาพ การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูโดยส่วนรวม และ จำแนกตามขนาดโรงเรียนมีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง 7 ด้าน และ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน

2. ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวม และเป็นรายด้าน 8 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน โดยรวมและอีก 6 ด้านมากกว่าครูในโรงเรียนขนาด กลางและขนาดเล็ก

บัญชา เมืองศรีมาศย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยส่วนรวม โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก รวม ทั้งรายด้านทั้ง 5 มาตรฐาน คือ โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอน โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเองพัฒนาโรงเรียน และ โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการปฏิบัติตามเกณฑ์ มาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 2 มาตรฐาน คือ โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน อย่างมีประสิทธิภาพ และ โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิรุฬห์ แดงงาม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพ เพื่อรับรองมาตรฐานการ ศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานีมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพ เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภท สามัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านผลผลิต และเพื่อศึกษาปัจจัย

ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพรรณนา เพื่ออธิบายผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ศึกษาานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จังหวัดปัตตานี ใช้วิธีเก็บข้อมูล 4 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวคนสำคัญ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านการนำเข้า ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน และปัจจัยเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์การเรียน 2) ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพ และรับรองมาตรฐานการศึกษา 3) ปัจจัยด้านผลผลิต ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานหรือร่องรอยการทำงาน และปัจจัยเกี่ยวกับผลสรุปการปฏิบัติงาน 4) ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรของโรงเรียน สภาพการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน ระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินตนเอง ทักษะในการตรวจสอบ และประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความรู้ความเข้าใจแนวทางการประกันคุณภาพ

ตบpong สุวรรณโณม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

1. ด้านปัจจัย ประกอบด้วย ความพร้อมและวุฒิภาวะของผู้เรียน ความพร้อมครู-อาจารย์ ความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ความพร้อมของผู้ปกครองและชุมชน ความพร้อมของเอกสารและสื่อการสอน และความพร้อมด้านงบประมาณ พัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

2. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารทั่วไป การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม บริการส่งเสริมการเรียนรู้ และสนับสนุนการเรียนการสอน

3. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย ความรู้และความสามารถของผู้เรียน ความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านสุขภาพพลานามัยและบุคลิกภาพที่ดี และด้านภาพลักษณ์ของนักเรียน

สมพงษ์ ไชยกิจ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าครู-อาจารย์ขนาดกลาง และมากกว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดของโรงเรียนต่อปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตันติ ตยโพธิ์น้อย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวม มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ครู ตามความจำเป็น และเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ และด้านการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ถึง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติในอีก 2 ถึง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ครู ตามความจำเป็น และเหมาะสมสม่ำเสมอ และด้านมีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติโดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
3. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติโดยภาพรวมและด้านมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา และด้านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติในด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ครู ตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอมากกว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดเล็ก

ศุเทพ กองมณี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ครู-อาจารย์ โดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดหนองคาย ทั้งโดยภาพรวมและเป็นงานทั้ง 7 งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดในแต่ละงานดังนี้ งานบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือชี้แนะ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานแก่ครู-อาจารย์ งานธุรการ การเก็บรักษา และตอบโต้หนังสือ ผู้บริหารให้ความสำคัญมาก งานวิชาการ การติดตามการวัดผลประเมินผล การเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร งานปกครองนักเรียน ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียน ประพฤติตนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง งานบริการมีการส่งเสริมให้มีคณะกรรมการนักเรียน งานโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและผู้ปกครองนักเรียนให้การยอมรับว่าโรงเรียนมีคุณภาพ งานอาคารสถานที่ ให้ความสนใจที่จะปรับปรุงบริเวณโรงเรียน

2. ครู-อาจารย์ โดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณบริหารมีการปฏิบัติงานการบริหารงานทั่วไป งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานโรงเรียนกับชุมชน และงานบริหารอาคารสถานที่น้อยกว่าความคิดเห็นของครู-อาจารย์โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง น้อยกว่าความคิดเห็นของครู-อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดกลาง ด้านงานธุรการและน้อยกว่าความคิดเห็นของครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านงานบริการ

ศุทัศน์ พรหมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร

เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูที่มีสถานภาพตำแหน่งและปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานอยู่ในระดับมาก
2. ครูโดยส่วนรวม และจำแนกตามสภาพตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
3. ครูที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
4. ครูที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการดำเนินงาน โดยส่วนรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูวิชาการ โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการดำเนินงาน โดยส่วนรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนและในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ในด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐาน โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพ กองฉวี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู-อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดต่างกัน เกี่ยวกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ครู-อาจารย์ โดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนทั้งโดยสภาพรวมและเป็นงานทั้ง 7 งานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่าง

กันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ศุรติทธิ์ อศยาพร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าด้านกระบวนการบริหาร โดยประเด็นที่มีปัญหามิดังนี้ คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น และการจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มากขึ้น ดังนี้ 1) มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิดปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้ 2) กระตุ้น และส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น และ 3) สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

มงคลธร บัวประทุม (2543 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการบริหารคุณภาพ ไว้ว่าทุกโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพ 1 เพราะโรงเรียนต่างๆ ยังไม่ได้ทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน เนื่องจากยังไม่ทราบว่าทำอะไร ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร การติดตามประเมินผลโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงทำระบบเดิม ไม่ได้ปรับกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวให้สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน เพราะยังไม่มีธรรมนูญโรงเรียนที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ

1. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นที่ยึดในการทำงานได้
2. มีทีมงานที่เข้มแข็ง

3. มีระบบข้อมูล สารสนเทศ และระบบประมวลผลที่ดี
4. มีระบบการนิเทศ ติดตามผลที่ดี
5. มีการรายงานผล และรายงานผลการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ

ชาติชาย ทิมพิไธย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียมโรงเรียน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาในการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

1. การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการ ตามที่กำหนดไว้ในธรรมเนียมโรงเรียน
2. การกำกับติดตามควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. การพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

ธัญลักษณ์ น้อมนิล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา คุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ ของครูผู้สอนจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์และตัวชี้วัดคุณภาพ 7 ปัจจัยของครูผู้สอนจากโรงเรียนขนาดต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพ็ญศรี คชศิลา (2543) ได้วิจัยเรื่อง การนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนำผลการประเมินมาตรฐาน มาใช้ปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร โรงเรียนได้นำผลการประเมินมาใช้ทุกประเด็น โดยเฉพาะมาตรฐานที่ไม่ผ่านการประเมินด้านปัจจัย คือ ครูมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ คือ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัญหาที่พบคือการขาดงบประมาณครูมีชั่วโมงสอนมาก ครูไม่เห็นความสำคัญของการเป็นสมาชิก ชมรม วิชาชีพครู ครูขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ขาดการวิจัยและนำผลวิจัยในชั้นเรียนมาใช้

อำนาจการศึกษา (2543 ข) ได้รายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2542 โดยดำเนินการ 2 ด้าน คือ ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการพบว่า ในด้านปัจจัย ครูมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ปกครองและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษา อยู่ในระดับควรปรับปรุงเพิ่มขึ้นอีกสำหรับด้านกระบวนการ โรงเรียนบริหารงานด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน ธุรการ การเงินและพัสดุ บุคลากร อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับควรปรับปรุงเพิ่มขึ้นอีก

อัมพร ดีมา (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า

1. ครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 10 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปฏิบัติคนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

2. เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ

2.1 ครูเพศชายและเพศหญิง มีการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.2 ครูอายุต่ำกว่า 35 ปี และครูอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานของครูในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เมื่อจำแนกเพศและอายุ พบว่า

3.1 ครูเพศชายและเพศหญิง มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูอายุต่ำกว่า 35 ปี และอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

อารีย์ อัยวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัย และกระบวนการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ด้านปัจจัย ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัยอยู่ในระดับมาก มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละมาตรฐานด้านปัจจัย มีดังนี้ คือ (1) ครูและบุคลากรเพียงพอ (2) ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตน (3) ความสามารถในการสร้างทีมงาน (4) ใช้หลักธรรมในการบริหาร (5) เอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน (6) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาหลากหลายเพียงพอ (7) งบประมาณสนับสนุนเพียงพอ (8) ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา

2. ด้านกระบวนการ ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดบริการสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละมาตรฐานด้านกระบวนการ มีดังนี้ คือ (1) การบริหารมีความสะดวกรวดเร็วตรวจสอบได้ (2) ปรับหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น (3) การวิจัยในชั้นเรียน (4) กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน/นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (5) จัดสาธารณูปโภคเพียงพอ มีระบบสุขภาพและการรักษาสภาพแวดล้อม (6) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนการพัฒนาครู (7) ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

อัคร คงกันง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานได้อยู่ในระดับมาก ทุกงาน ทั้งในงานการจัดการศึกษา งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ และงานบริการทางการศึกษา

2. การปฏิบัติงานในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกงาน ทั้งในงานการจัดการศึกษา งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ และงานบริการทางการศึกษา

3. ในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน และการแสวงหาความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำปิ่น ภูเงิน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำนวน 326 คน ในโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาลซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.84 และค่าความ

เชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test (Independent Samples) ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากร โดยรวมและจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย ไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรในโรงเรียนในเขตเทศบาลเห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนนอกเขตเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบมีดังนี้

3.1 ด้านผลผลิต ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ มีแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ศึกษาเป็นรายกรณีและจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ใช้การวิจัยในชั้นเรียนเข้าทำการศึกษาข้อแก้ไข

3.2 ด้านกระบวนการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การไม่นำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจ ชื่นชมผลงาน

3.3 ด้านปัจจัย ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดงบประมาณ มีแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ขอบประมาณจากรัฐเพิ่มขึ้น ระดมทุนจากชุมชน และเอกชน

ฉัตรชัย ตะปีนคา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานเตรียมการของโรงเรียน เพื่อเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6 จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดสำรวจรายการ และมาตราส่วนประมาณค่า โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 121 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.32 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS/PC เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมฤทธิ์การกระจาย แล้วนำมาจัดอันดับและบอกระดับการดำเนินงานผลการวิจัยพบว่า

ระดับการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การศึกษาและการเตรียมการ 2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน 5) การพัฒนาและปรับปรุง 6) การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานระดับมาก

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 40-41) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาสื่อจัดทำคู่มือและรูปแบบการประเมินภายในของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการประเมินภายในพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเรื่องการประเมินผลภายใน แต่ความพร้อมด้านความรู้และความสามารถเข้าใจเรื่องการประเมินผลยังไม่มากนัก

ศุคนธ์ தாகวารี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ จำนวน 288 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการดำเนินการ พบว่า 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ใช้วิธีการประชุมก่อนลงมือปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ มีการวัดผลการเรียนตามสภาพจริง และที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ บุคลากรมิได้ทำงานเท่าที่โรงเรียนกำหนดให้เท่านั้น 2) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน น้อยที่สุด 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนวางแผนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนและที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ การมีส่วนในการวางแผนของผู้ปกครองและชุมชน ด้านปัญหาการดำเนินการพบว่า 1) ปัญหาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ ปัญหาเรื่องบุคลากรขาดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด 2) ปัญหาการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คือ โรงเรียนขาดข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนมากที่สุด และ 3) ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาได้แก่ การวางแผนการบริหารการศึกษาในโรงเรียนด้านวิชาการที่มีปัญหามากที่สุด

บุญก่าย ฉิมกุด (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม และจำแนกตามสภาพและขนาดของโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ยกเว้น ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนเห็นว่า มีการดำเนินงานด้านการรายงานคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และครูในโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่ามีการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่า มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการคุณภาพมีความเหมาะสมมากกว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

ปาริชาติ วรฐิติ (2545 : 112-115) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า

1. ด้านกระบวนการดำเนินงาน เพื่อเข้าสู่คุณภาพมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ในขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การศึกษาและเตรียมการ พบว่าโรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีการตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่กรมสามัญศึกษาแนะนำ มีการสร้างการรับรู้ การยอมรับในความจำเป็น และความพร้อมในด้านต่างๆ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพ ขั้นตอนที่สอง คือ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนทุกโรงที่การดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา โดยยึดมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญ 26 มาตรฐาน

130 ตัวชี้วัด มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียนมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานสถานศึกษาแต่ไม่ได้ดำเนินการทุกโรงเรียน เนื่องจากขาดความชัดเจนในการดำเนินการ ขั้นตอนที่สาม คือ การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนแต่ละแห่งได้พยายามสร้างความเข้าใจกับบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ยังคงขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านปัญหาในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรบางคนไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินงาน ไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง แต่โรงเรียนส่วนใหญ่มีทีมงานที่ทำงานอย่างจริงจัง ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำงาน ในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่ายหมวดงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคคล โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนใน รูปแบบ และวิธีการ ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ฝ่ายบริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนดำเนินการแก้ไขโดยให้บุคลากรลงมือปฏิบัติจริง และเน้นการทำงานเป็นทีม ให้ตัวแทนชุมชนฝ่ายบริหารทำการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

มานิตย์ สนิทบรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมตัวของโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอกในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ราชดำเนินและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบระดับการเตรียมตัวของโรงเรียนประถมศึกษานานต่างกัน มีการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินภายนอกโดยรวมไม่แตกต่างกัน การเตรียมตัวราชดำเนิน ด้านการเตรียมเอกสาร หลักฐาน แบบรายงานผลมีการเตรียมตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเตรียมบุคลากรและด้านการสร้างความเข้าใจไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ไรอันด์ และคนอื่นๆ (ประสงค์ ภูมิพัทธ์. 2542 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Ryan and others. 1970 : 106) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของครูที่ดีโดยศึกษาจากครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษา พบว่า ลักษณะของครูที่ดีมี 9 ประการ คือ ให้ความอบอุ่น และความเป็นมิตร มีความรับ

ผิดชอบ มีความกระตือรือร้น และมีความคิดสร้างสรรค์ สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน สนใจพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน สนใจความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน สอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ สื่อความหมายโดยใช้ภาษาได้ถูกต้อง และอารมณ์มั่นคงสม่ำเสมอปรับตัวให้ได้

สมิธ (Smith. 1991 : 228 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในมลรัฐจอร์เจีย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน คือ การวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การจัดบรรยากาศทางวิชาการและการมีผู้นำที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันก็พบว่า การตั้งความหวังไว้สูง และความร่วมมือช่วยเหลือกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

ธมเกียรติ ตูษรัตน์ .2543 ; อ้างอิงมาจาก (Kemen . 1993 : 156) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบหลักสูตรในระบบ 3 โรงเรียน (การบริหารเชิงกลยุทธ์ การประกันคุณภาพการศึกษา) ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบถูกออกแบบเป็นเครื่องมือการประกันคุณภาพและชี้แนะการพัฒนาหรือกระบวนการบริหารและกลยุทธ์การตรวจสอบหลักสูตร เป็นตัวอย่างของเครื่องมือที่มีความตระหนักในผลลัพธ์ของนักศึกษา ในช่วง 1980-1997 การก่อกำเนิดผลผลิตหรือผลลัพธ์ของระบบตรวจสอบ

แพททีเจีย (ทำเนียบ มหาพรหม. 2542 : 47 อ้างอิงมาจาก Patricia, 1994) ได้ศึกษาการประเมินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษา และควบคุมการประเมินถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ซึ่งต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผลและชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอก โรงเรียนมีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอาระบบการประเมินโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพ และประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาขั้นสูงต่อไป

นิวบี (Newby, 1998 : 88) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนประถมศึกษาโดยเปรียบเทียบระหว่าง 4 โรงเรียนที่ใช้หลัก TQM และ 4 โรงเรียนที่ไม่ใช้หลัก TQM ในการบริหารงาน ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทั้งด้านคุณภาพและด้านปริมาณ ปรากฏว่าด้านปริมาณทำให้ทราบว่ามี ความแตกต่างกัน 3 แห่ง แห่งแรกแตกต่างกันในเรื่องการฝึกการตอบสนอง แห่งที่ 2 แตกต่างกันในเรื่องความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนและสิ่งที่เขาพอใจกลายเป็นมาตรการวัดคุณภาพ แห่งที่ 3 แตกต่างกันในเรื่องคุณภาพ ส่วนอีกแห่งที่ไม่แตกต่างกัน พบว่า 29% ของโรงเรียนที่ใช้ TQM และ 3% ไม่ใช้ TQM กำลังประสบความคดต่ำ ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่าผู้ถูกวิจัยมีความพึงพอใจกับงานที่ทำอยู่ในระดับต่ำทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการที่จะเป็นอยู่มาก และข้อมูลเชิงคุณภาพยังสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนที่ใช้หลัก TQM ในการบริหารจะให้ความสนใจกับความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียน แต่กลับสนใจในเรื่องผลการสอบระเบียบวินัย และหลักการสอนเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรณชาติพื้นฐาน

ทอฟฟ์ (Taff, 1998 : 2486 – A) ได้ทำการวิจัยความเข้าใจของครูเกี่ยวกับบทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารและความสำเร็จของโรงเรียน โดยศึกษาเพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนจากครู 536 คน ใน 25 โรงเรียน เป็นครูที่สอนเต็มเวลาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐลาบามา สหรัฐอเมริกา พบว่าบทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อการประสบความสำเร็จของโรงเรียน